دۇردانە لەتىپىلەر

شنجاڭ خەلق نەشرياتى

دۇردانە لەتىپلەر

نەشرگە تەييارلىغۇچى: ماخمۇت مۇھەممەت

شنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

笑话精粹/马合木提·买买提整理. --乌鲁木齐:新疆人民出版社,2003.5(2008.4 重印)
ISBN 978-7-228-08026-7

Ⅰ.笑… Ⅱ.马… Ⅲ.维吾尔族-笑话-作品集-中国-维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I277.8

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2003)第 037430 号

责任编辑	艾则孜·吐尔迪
责任校对	艾加尔古丽·吐尔逊
出版发行	新疆人民出版社
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话	0991-2827472
邮政编码	830001
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
印　　刷	新疆日报社印务中心
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	5.875
版　　次	2003 年 5 月第 1 版
印　　次	2009 年 2 月第 3 次印刷
印　　数	6001—10000 册
定　　价	13.00 元

دۇردانە لەتىپىلەر

نەشرگە تەييارلىغۇچى: ماخمۇت مۇھەممەت
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەزىز تۇردى
مەسئۇل كوررېكتورى: ھەجەرگۇل تۇرسۇن
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر
تېلېفون: 0991—2827472
پوچتا نومۇرى: 830001
ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
باسقۇچى: شىنجاڭ كېزىتى باسما ئىشلىرى مەركىزى
فورماتى: 880×1230 مىللىمېتىر، 1/32
باسما تاۋىقى: 5.875
نەشرى: 2003 - يىلى 5 - ئاي 1 - نەشرى
باسمىسى: 2009 - يىلى 2 - ئاي 2 - بېسىلىشى
تىراژى: 6001—10000
كىتاب نومۇرى: ISBN 978—7—228—08026—7
باھاسى: 13.00 يۈەن

ئالتۇن يەردە ياتمايدۇ

(كىرىش سۆز ئورنىدا)

مەن كۆرگەن ئادەملەر ئىچىدە ئۇ ھەممىدىن ئۆز سۆزلۈك، تىنىمسىز، پاراڭچى ھەم ئاق كۆڭۈل ئىدى. بىرلا ۋاقىتتا ئۆزىدە شۇنچە كۆپ خىسلەتنى مۇجەسسەملىگەن بۇ ئادەم ئىچ ـ قارنى كەچمىش، ئەسلىمە، ۋەقە، سان ـ سىپىر، ئىسىملار… بىلەن توشۇپ كەتكەن، بىز ئۇچۇن مەڭگۇ تەۋرىرۈك، ماڭالايدىغان كان — تېيىپجان ھادى ئاكا ئىدى.

ئۇنى دەسلەپ ئۇچراتقان ۋاقتىم ئېسىمدە يوق. رەسمىي تونۇشۇپ، پاراڭلاشقىنىمىز 1982 ـ يىلىنىڭ ئەتىياز پەسلى بولۇپ، بىر كۈنى ئۇ غۇلجا شەھەرلىك رادىئو ئۇزېلىنىڭ مۇخبىرلار ئىشخانىسىغا يېقىملىق كۈلۈمسىرەپ، كەمتەرىن سالام بىلەن كىرىپ كەلدى. ئۇ چاغلاردا مەن مۇشۇ ئىدارىدە مۇخبىرلىق قىلاتتىم.

سالام ـ سەھەتتىن كېيىن تېيىپجان ھادى ئاكا خۇددى كونا تونۇشلاردەكلا يېنىمغا كېلىپ ئولتۇردى. چېكىپ تۇگەيلا دەپ قالغان موخوركىسىنى چىمدىپ تۇتۇۋالغان، بارماقلىرى ئىستىن سارغايغانىدى.

— ھە، قەغەزنى بوياۋەردىڭىز ؟

— ئالامەت بويايدۇ بۇ بالا، ھەممىمىزدىن جىق بويىۋېتىدۇ، — تۆر تەرەپتىكى ئۇستەلدە ئولتۇرغان پېشقەدەم مۇخبىر دۆلەت تۇرسۇن ئاكا تېيىپجان ئاكىنىڭ چاقچىقىغا يانداشتى. تېيىپجىنىكام قولىدىكى تاماكىسىنى بىرنەچچىنى شوراپ، كۈلدانغا باستۇرۇۋەتكەندىن كېيىن ئۇستەل ئۇستىدىكى گېزىتلەرگە

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى . كېيىن بىرنەرسە توساتتىن يادىدىن كەچكەندەك ، بېشىنى لىككىدە كۆتۈرۈپ ماڭا قاراپ :

— ھوي ، سىز ھەرەمباغدىكى مۇھەممەتجان ئەپەندىنىڭ ئوغلىكەنسىز ـ ھە ؟ — دېدى .

— شۇنداق ! — دېدىم ئەدەپ بىلەن .

— ۋاي توۋا ! — تېيىپجىنكام پەقەت ئۆزىگىلا خاس يېقىملىقلىق بىلەن كۈلۈمسىرىدى ، — «ماخمۇت مۇھەممەت ، ماخمۇت مۇھەممەت» دېسە ، ھەدەپلا يۈرۈپتىمەن ، قايسى كۈنى بىر تويدا بىرى شۇنداق دەيدۇ . ۋاي توۋا ، دادىڭىز بىلەن بۇرادەرچىلىكىمىز بار ئىدى . ئۇنى مۇھەممەتجان ھاپىز دېمىسە ، كۆپ ئادەم ئۇقمايدۇ .

ئەنە شۇنىڭدىن كېيىن تاكى تېيىپجان ھادى ئاكا پانىي دۇنيادىن ئايرىلغۇچە ، تالاي يىل ئۇنىڭ بىلەن ھەمدىدار ، ھەمسۆھبەت ، ھەمتاۋاق ، ھەمپىكىر بولۇپ ، بۇ ئادەمدىن نۇرغۇن نەرسىلەرنى بىلدىم ، ئۆگەندىم . تارىخىي چىنلىققا باي ، ئۆزىگە خاس چۇچۇك تىللىق يازمىلىرىنى ئوقۇدۇم ، چىن كۆڭلىدىن سۆزلەپ بەرگەن نۇرغۇن ئارزۇ ـ پىلانلىرىنى ئاڭلاپ قۇۋاندىم ، ھەر دائىم سۆھبىتىگە تەشنا بولدۇم ، شۇ قاتاردا ئۇنىڭغا ئادەت سۆزى بوپكەتكەن يېقىملىق «ۋاي توۋا !» دېگەن سۆزىنى نۇرغۇن ـ نۇرغۇن قېتىم ئاڭلىدىم .

ئۇنىڭ غۇلجا شەھىرى «شەرق» مەھەللىسىگە جايلاشقان كەڭ ، يېشىلچىلىققا تولغان ھويلىسىغا كۆپ باراتتىم . قاچانلىكى بارسام ئۇنىڭ ئىككى ئىشنىڭ بىرى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىنى — يا يېزىقچىلىق قىلىۋاتقىنىنى ، يا بولمىسا ھويلىسىدىكى مېۋىلەرگە ئىشلەۋاتقىنىنى كۆرەتتىم . ئۇنىڭ بىكار ئولتۇرغان ، زېرىككىشتىن ۋايسىغان ۋاقتىنى كۆرگىنىم يوق . لېكىن موخوركىنى بىر ـ بىرىگە ئۇلاپ دېگۈدەك زىيادە چېكىدىغانلىقىنى دائىم كۆرۈپ تۇراتتىم . ئۇنىڭ بىلەن بىرەر سائەت پاراڭلىشىپ ئولتۇرسىڭىز ، كۈلدانىنىڭ قانداق توشۇپ قالغىنىنى سەزمەي قالاتتىڭىز .

تېيىپجان ھادى ئاكا تىنىمسىز ئىشلەيدىغان ئاددىي ـ ساددا ،

كىچىك پېئىل ، ھېسسىياتچان ئادەم ئىدى . ئاددىي تىل بىلەن كاتتا پىكرلەرنى ئىپادىلەشنى بىلەتتى . شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇ ھېچقاچان ئۆز پىكرىنى ، كۆز قارىشىنى سۇۋاپ ، يوشۇرۇپ ئولتۇرىدىغان ئادەملەردىن ئەمەس ئىدى . ئاپەتلىك يىللارنىڭ سورۇقچىلىقىنى كۆپ تارتقان بۇ ئادەم دۇمبىسى سەل - پەل ئاپتاپ كۆرگەندىن كېيىن بىلىدىغانلىرىنى قەغەز يۈزىگە چۈشۈرۈپ ، خەلققە تەقدىم قىلىش كويىدا ياشىنىپ قالغىنىغا قارىماي قۇۋۋەتلىك قوللىرىغا خاسىيەتلىك قەلىمىنى ئالغانىدى . گەرچە ئەجەل ئۇنىڭغا ئانچە كۆپ پۇرسەت بەرمىگەن بولسىمۇ ، قىسقىغىنا يىللار ئىچىدە ئۆزىگە خاس تىل ، ئۇسلۇب ، پىكىر بىلەن ئاز ، لېكىن ساز ، خەلقىمىز ياقتۇرۇپ ئوقۇپ ئالقىشلىغان ئەسەرلەرنى قالدۇرۇپ كەتتى . ئىلى تارىخى بايانىدىكى مول پاكىتلىق ، دەل پىكىرلىك ماقالىلىرى ئۇنىڭ كۆپتىن خەۋەردار ، ھايات شاھىتلىق خىسلىتىنى نامايان قىلسا ، «پالۋان كەلدى» ، «ھېكىم چورۇق» ، «كۆزۈمنى ئېچىپ چىقتىم» ، «ئۆچكە دۆڭدە لاۋۇلدىغان مەشئەللەر» ، «باتۇر كەلدى» قاتارلىق تارىخىي ھېكايىلىرى ئوقۇرمەنلەر قەلبىنى تىترەتكەن ، ئۇلارنى زوق - شوققا چۆمدۈرگەنىدى . ئۇنىڭ يەنە نۇرغۇن پىلانى ، تېمىسى ، تەرەددۇتلىرى بار ئىدى .

— گۈلەمخان ھەققىدە بىرنەرسە يېزىۋاتىمەن ، پۈۋېست بولۇپ قالارمىكىن ، — دېگەنىدى ئۇ بىر قېتىم ماڭا . مەن دەرھال ئۇنىڭ تىلىكىگە رىغبەت بەردىم . ئەپسۇس ، ئۇ بۇنى تاماملىيالمىدى . ئەستىلىك قولىيازمىلىرى ئارىسىدا پۈتۈنسۈرۈك ھالەتتە ئۇچرىغان بولسا ، ئۇنى ھەقدارلىرى يورۇققا چىقىرار ئىدى ، بەلكىم !

سادىر پالۋان تېمىسىنى بويلاپ بىرنەچچە ياخشى ھېكايە ئېلان قىلغان تېيىپجان ئاكا بۇ توغرىدا يىرىكرەك ئەسەر يېزىش ئارزۇسى بارلىقىنى ماڭا نەچچە قېتىم ئىزھار قىلغانىدى . ئۇ بۇ پىلانىنى دراما شەكلى بويىچە ئورۇنداش پىكرىدىمۇ كۆپ ۋاقىت تولغانغانىدى . مۇبادا سادىر پالۋان تېمىسىدا دراما يېزىپ قالغۇدەك بولسا ، ئەسەرنىڭ باش قىسمىغا بېرىلىدىغان خور ۋە ئىچىدىكى بىرنەچچە ناخشا تېكىستىنى مېنىڭ يېزىپ بېرەلەيدىغان -

بىرەلمەيدىغانلىقىمنى سورىغانىدى، مەن جان - دىلىم بىلەن ماقۇللۇق بىلدۈرگەنىدىم. كېيىن ئۇ بۇ تېمىنى جاپپار قاسىم بىلەن بىرگە ئىشلەش ئۈستىدىمۇ سۆزلىشىپ يۈردى. ئەپسۇس، بۇ قۇتلۇق ئىشمۇ ئۇنىڭغا نېسىپ بولمىدى.

1982 - يىلى «ھېسام چاقچاقلىرى» ناملىق چاتما چاقچاقلار توپلىمىمنىڭ 1 - كىتابى يېڭىدىن نەشر قىلىنىپ تارقىتىلغان چاغلار ئىدى. تېيىپجان ھادى ئاكا چاقچاق ئارىلاش مېنى تەبرىكلىدى:

— ئامىباب بالىكەنسىز جۇمۇ، ھېسامنىڭ گەپلىرىدىن ئوبدانلا بىر كىتاب تۈزۈۋالغىنىڭىزنى قاراڭ!

مەن ئۆزۈمنىڭ ھېسام چاقچاقلىرىنى توپلاپ رەتلەشكە نېمە ئۈچۈن قىزىقىپ قالغانلىقىمنىڭ جەريانىنى ئۇنىڭغا تەپسىلىي سۆزلەپ بەردىم. گېپىم ئۈزىراپ كەتكەن بولسىمۇ، تېيىپجىنىكام بىر خىل كۈلۈمسىرەشتە ئەستايىدىل تىڭشاپ ئولتۇردى. ئارىلىقتا ئىككى - ئۈچ قېتىم موخوركا ئوراپ چېكىپمۇ ۋەتتى.

— ۋاي تۇۋا، ھېلتىن ئالتە يۈزدىن ئوشۇق چاقچاق توپلىدىم دەڭ، يەنە داۋاملىق توپلىماقچىسىز، ھېسام ئاخۇنى بىركۆتۈرۈۋېتىدىكەنسىز - دە! ماڭا قاراڭ، ئاشۇ چاقچاقلارنىڭ كۆپىنى ئۆزىڭىز توقۇيسىزغۇ دەيمەن؟

مەن ئۇن چىقارماي كۈلۈمسىرىدىم. تېيىپجان ھادى ئاكا بىرنېمىنى ئېسىگە ئالغاندەك، تېڭىرقاپ قالدى، كېيىن ماڭا قاراپ دېدى:

— ماڭا قاراڭ ماخمۇت، سىزدە باشقا لەتىپىلەردىنمۇ بارمۇ، خەلق لەتىپىلىرىدىن دەيمەن؟

مەن ئۆزۈمنىڭ يىللاردىن بېرى ئاڭلىغانلا يېرىمدە بىردىن - ئىككىدىن خاتىرىلەپ، ئايرىم خالتىدا ساقلاپ يۈرگەن بىرەر يۈزگە يېقىن لەتىپىگە ئىگە ئىكەنلىكىمنى يۇمۇرلۇق تىل بىلەن ئېيتىۋىدىم، تېيىپجان ئاكا ئاجايىپ بىر تەرزدە قىزىقسىنىپ قاتتىق كۈلۈپ كەتتى ۋە دېدى:

— ۋاي شەيتانەي، ۋاي تۇۋا، ھە بوپتۇ، مېنىڭ دېمەكچى

بولغىنىم، مەندىمۇ ئۇزاقتىن بېرى توپلىغان شۇنچىلىك لەتىپە بار ئىدى، مەن يۇمۇرلۇق تىلغا گالراق دەڭا، سىز بۇ ئىشنىڭ ئېپىنى ئېلىپ قالدىڭىز، ئاشۇ لەتىپىلەرنى سىزگە بەرسەم، ئۆزىڭىزدىكىنى قوشۇپ، راسا بىر تاۋلاپ باقامسىز.

مەن خۇشاللىق بىلەن ئۇنىڭ بۇ تەكلىپىگە قوشۇلدۇم.

ۋەدىمىز شۇ بولدى. بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، مەن ئۇنىڭكىگە باردىم. تېيىپجان هادى ئاكا ئاللىقاچان تەييارلاپ قويغان بىر قېلىن سېرىق كونۋېرتنى ماڭا بەردى. كونۋېرت ئىچىدە يېشىل كۆن تاشلىق چىمەلتەك قېلىنلىقىدىكى خاتىرە دەپتەر بىلەن ئىككى پۇكلەنگەن يېرىم توپ هال رەڭ ئىش قەغىزى بار ئىدى. كۆك ۋە قىزىل سىياھ بىلەنمۇ، قېرىنداش بىلەنمۇ خاتىرىلەنگەن، چاغاتاي ئىملاسىغا يېقىن نۇسخىدا يېزىلغان لەتىپىلەر نەچچە كۈنگىچە دىققەت مەركىزىمدە بولدى. مەن ئىلگىرى كۆپلىرىنى ئاڭلىمىغان، سۆز - جۈملىلىرى ئاجايىپ پاساھەتلىك، قىزىقارلىق، مەنىلىك بۇ لەتىپىلەرنىڭ تۇنجى ئوقۇرمىنى بولدۇم.

گەپنىڭ قىسقىسى، تېيىپجىنىكام ۋە ئۆزۈم توپلىغان لەتىپىلەرنى قوشۇپ، بىر ئايچە يىگى مەشغۇلات بىلەن بەند بولدۇم. ئىككى يۈزدىن ئارتۇقراق لەتىپە ئىچىدىن بىر يۈز سەكسەننى تاللىۋېلىپ، قايتا - قايتا ئىشلەپ، تېيىپجىنىكام بىلەن نەچچە قېتىم كېڭىشىپ، ئاخىر «ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى» ناملىق بىر يۈرۈش ئۈچ نۇسخا قولىيازمىنى تەييار قىلدىم، بىر نۇسخىنى تېيىپجىنىكامغا بەردىم، بىر نۇسخىسىنى ئۆزۈم ساقلاشقا ئېلىپ قالدىم، بىر نۇسخىنى بولسا، ئىككىمىزنىڭ نامىدا شىنجاڭ خەلق نەشرىياتىغا ئەۋەتىپ بەردىم.

بىزنىڭ ئارزۇيىمىزغا ۋە تىرىشچانلىقىمىزغا يارىشا «ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى» مىز ئايرىم كىتاب بولۇپ نەشر قىلىنالمىدى. بىراق، شۇ كەملەردە نەشرىياتقا هەر خىل، هەر رەڭ لەتىپىلەر خېلى كۆپ كېلىپ تۇرغاچقا، نەشرىيات «ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى» نامىدىكى يۈرۈشلۈك لەتىپىلەر مەجمۇئەسى چىقىرىشنى قارار قىلدى. مەجمۇئەنىڭ تۇنجى سانىغا بىزنىڭ

كىتابىمىزدىكى بىر بۆلۈك لەتىپىلەر «تاللاپ» كىرگۈزۈلدى .

يېشىل خاتىرە بىلەن ھال رەڭ ئورىگىنال تۇپلىمى ھېلىقى كونۋېرتتا تاھازىرغىچە مەندە ساقلانماقتا . ھەر قېتىم بىرەر ماتېرىيال ئاختۇرغىنىمدا ، قولۇمغا ئۇ كونۋېرت چېقىپ قالسا ، باشقا ئىشلىرىمنى ئۇنتۇپ ، بىر ھازاغىچە تونۇش پوچېركىلىق تەۋەررۈك لەتىپىلەرنى بىر باشتىن ئوقۇپ كېتىمەن ، يېڭىدىن - يېڭى مەنە ۋە لەززەت تاپىمەن ، شۇنداقلا ھەر قېتىم «ئامان - ئېسەنچىلىك بولسا ، بۇ لەتىپىلەرنى خەلقىمىزگە تولۇقى بىلەن تونۇشتۇرىمەن ، يەتكۈزىمەن» دەپ ئويلايمەن .

تېيىپجان ھادى ئاكا ئاددىي ، كەمتەر ، تىرىشچان پەزىلىتى بىلەن بىزنىڭ ئادەم بولۇش جەھەتتىكى ئۈلگىمىز بولۇپلا قالماي ، ئىزگۈ نىيەتلەرگە تولغان يېزىقچىلىق خىسلىتى بىلەنمۇ قەلەم ئەھلىنىڭ ئۆرنىكى بولۇشقا مۇناسىپ . تەقدىر ئۇنى يەنە بىرنەچچە يىل ئىجادىيەت دېڭىزىغا قويۇپ بەرگەن بولسا ، يۇرتىمىز ، خەلقىمىز تارىخىغا ئائىت تېخىمۇ كۆپ ئۈنچە - مەرۋايىتنى خەلققە تەقدىم ئەتكەن بولاتتى . ئىسىت ، ئۇ مۇبارەك زاتنىڭ كۆڭۈل خەزىنىسىدىكى بايلىقلارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ئۆزى بىلەن بىرگە يوقلۇق ئالىمىگە سىڭىپ كەتتى .

تېيىپجان ھادىنىڭ ئازغىنە - ئۆزغىنە ئىجادىي ئەمگىكى خەلقىمىزنىڭ كۆڭۈل بېغىدا خۇش پۇراق قىزىلگۈل بولۇپ يىلتىز تارتتى ، پورەكلەپ ئېچىلدى . مۇئەللىپ ئۆزىمۇ خەلق تەرىپىدىن ئالتۇن سانىلىپ ، ئەزىزلەندى ، باشلاردا كۆتۈرۈلدى .

شۇنىمۇ قوشقاچ كېتەي : تېيىپجان ھادى ئاكا توپلىغان ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرىمۇ ئۆز نۆۋىتىدە مىسلى بىر ئالتۇن . ئۇ ھەرگىز يەردە قالمايدۇ ، مۆھتەرەم ، ئاق نىيەت خەلقىمىزنىڭ كۆڭۈل كۆيىنى دولقۇنلىتىپ ، فولكلور خەزىنىمىزنىڭ ئىستىقباللىق باغرىدا چاقناۋېرىدۇ .

2000 - يىلى 4 - ئاينىڭ 23 - كۈنى

ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى

توپلاپ رەتلىگۈچىلەر : تېيىپجان هادى
ماخمۇت مۇھەممەت

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

ئۇ چاغدا ئۆچۈرۈۋېتىمەن

ئۇردا تارىخچىسى مەخسۇس بىر دەپتەرگە ئەخمەقلەرنىڭ ئىسمى - فىلمىشىنى خاتىرىلەپ تۇرىدىكەن. بىر كۈنى پادىشاھ ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ئەخمەقلەر تىزىملىكىدە مېنىڭ ئىسمىم يوقتۇ؟

— بار تەقسىر، — دەپتۇ تارىخچى ئەدەپ بىلەن.

— قايسى ئەخمەقلىقىمگە ئىسمىمنى يازىمەن؟ — دەپتۇ پادىشاھ ئەجەبلىنىپ.

— بۇلتۇر شەھەردىكى پالانى كاززاپ، — دەپ پادىشاھنىڭ يادىغا سالپتۇ تارىخچى، — بىر جۈپ ئېسىل ئارغىماق ئەكېلىپ بېرىمەن دېسە، بىرنەچچە يۈز تىللانى قولىغا تۇتقۇزۇپ قويدىلا؟! قېنى ئەكېلىپ بەرگىنى؟ بۇنىڭدىن ئوشۇق ئەخمەقلىق بولامدۇ؟

گەپ شۇ يەرگە كەلگەندە پادىشاھ گاڭگىراپ قاپتۇ ۋە:

— ئۇ كاززاپ يا ئارغىماقنى، يا تىللانى ئەكېلىپ بەرسىچۇ؟ — دەپ سوراپتىكەن، تارىخچى جاۋاب بېرىپتۇ:

— ھە، ئۇ ۋاقىتتا ئەلۋەتتە سىلىنىڭ نامىشەرىپلىرىنى ئۆچۈرۈۋېتىپ، ئۇنىڭكىنى يازىمەن.

بىرىنچى ۋەسىيەت

گالدى - گۇلدۇڭراق بىر ئادەم مەھەللىدىكى بىر قوشنىسىنىڭ ئاغرىپ قالغىنىنى ئاڭلاپ، ئۇنى يوقلاپ كىرىپتۇ - دە، ئالدى بىلەن ھال سوراپتۇ، ئاندىن مۇنداق دەپتۇ:

— راستىنى ئېيتسام، دادام رەھمەتلىكمۇ جان ئۈزۈش ئالدىدا

خۇددى سىلىدەكلا ئاغرىپ ياتقاندى . بايقىشىمچە ، سىلىنىڭمۇ ۋاقىت ـ سائەتلىرى توشۇپ قالغاندەك تۇرىدۇ ، شۇڭا مۇشۇنچىلىك ۋاقىتلىرىدا بالىلارغا دەيدىغان گەپلىرى بولسا دەۋالسىلا !
شۇ چاغدا ئاغرىق كىشى بالىلىرى تەرەپكە ئۆرۈلۈپ ، ئۇلارغا :
— بالىلىرىم ، مېنىڭ بىرىنچى ۋەسىيىتىم ، بۇ ساراڭنى قوغلاپ چىقىرىڭلار ۋە ئىككىنچى ئۆيگە يوللاتماڭلار ، — دەپتۇ .

ئۆزۈڭمۇ يوقالساڭ…

ئۆزى دائىم شەھەردىكى بىر ساراڭنىڭ چىشىغا تېگىپ ئوينايدىغان بىر ئادەم نۇرغۇن ئۇششاق بالىنىڭ ھېلىقى ساراڭنى تېرىكتۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ساراڭدىن :
— مۇشۇ بالىلارنى قوغلىۋېتەيمۇ ؟ — دەپ سورىغاندى . ساراڭ ئېيتتى :
— بەللى ، بۇلارنى قوغلىغاچ ئۆزۈڭمۇ يوقالساڭ تولىمۇ ياخشى بولاتتى !

ھوشىدىن كەتسە ھالىمىز خاراب

مەدرىسىنىڭ ۋەخپە ئۆيلىرىنىڭ بىرىدە ئىجارىگە ئولتۇرغۇچى بىر كىشى ئۆي باشقۇرغۇچى مۇتىۋەللىنىڭ يېنىغا بېرىپ :
— تەقسىر ، ئۆيىمىز ئۆرۈلەيلا دەپ قالدى ، ھەتتا قومۇشلىرى ئېچىلىپ ، شامالدا شىلدىرلاپ كېچىچە ياتقۇزمايدۇ ، شۇنى ئوڭشاپ بەرسەڭلار ئىكەن ، — دەپتۇ . مۇتىۋەللى بولسا پەرۋاسىزلا :
— قورقما بۇرادەر ، ئۆيۈڭ خۇدايىمغا تەسبى ئېيتىۋاتىدۇ ، — دەپ چاقچاق قىپتۇ . ھېلىقى كىشى ئېيتىپتۇ :
— ئۆيىنىڭ دەرۋىش سۈپەتلىكىدىن ھېچقانداق گۇمانىم يوق ، بىراق زىكرىگە چۈشكەندە بېشى قېيىپ بىھوش بولۇپ يىقىلىپ چۈشسە ، ئۇششاق بالىلار بىلەن بىزنىڭ ھالىمىز خاراب ـ دە !

مەن سىنى قاچان تاپقان

بىر يىگىت يول ياقىسىدا تۇرغان ياش قىزغا چاقچاق قىلىپ پاراڭ سالغىلى تۇرۇپتىكەن، سەل نېرىدا كېلىۋاتقان بوۋاي يۈگۈرۈپ كېلىپ ئاچچىقى بىلەن:

— نېمىدەپ بىراۋنىڭ قىزىغا چاقچاق قىلىسەن؟ — دەپتۇ.

— سىزنىڭ نېمە كارىڭىز؟ — دەپتۇ يىگىت ھېچنېمە بولمىغاندەك قىياپەتتە، — مەن گەپ قىلسام يات ئادەمگە گەپ قىلمىدىم، بۇ مېنىڭ سىڭلىم بولىدۇ.

بوۋاينىڭ تېخىمۇ ئاچچىقى كەپتۇ ۋە ساقاللىرىنى تىترىتىپ:

— بۇ مېنىڭ قىزىم، ئەگەر راستىنلا ئۇ سېنىڭ سىڭلىڭ بولسا، دەپ باقە مەن سىنى قاچان تاپقان؟ — دەپتۇ.

ئۆزۈمنى ئالدىراڭغۇ دېسەم...

تولىمۇ ئەزمە بىر ئادەم بولۇپ، ئۇ ھەرقانچە جىددىي گەپنىمۇ يەتتە ئايلاندۇرۇپ قىلىدىكەن، بىر كۈنى قوشنىسى ئۇنىڭكىگە پاراڭلاشقىلى كىرىپ، ئوچاقنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپتۇ. بىر چاغدا ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ پېشى ئوتقا تېگىپ كېتىپ كۆيۈشكە باشلاپتۇ، بىراق ئۆزى بايقىماپتۇ. ئەزمە بولسا بۇنى كۆرۈپ:

— مەن بىرنەرسە كۆرۈپ قالدىم، ئەگەر سىز ئۇنى دەرھال نېرى قىلمىسىڭىز، سىزگە زىيان بولارمىكىن، ئەگەر دەپ بەر دېسىڭىزغۇ، قوشنىدارچىلىقنىڭ يۈزىدىن دەپ بېرەرمەن...— دېيىشكە باشلاپتۇ، قوشنىسى ئۇنىڭ گېپىنى چۈشىنەلمەي:

— زادى نېمە ئىش بولدى، گاچ - گاچ دېسىڭىزچۇ؟ — دەپ سوراپتىكەن، ئەزمە:

— چاپىنىڭىزنىڭ پېشى كۆيۈۋاتقىلى نەۋاخ، — دەپتۇ.

قوشنىسى دەرھال ئوتنى ئۆچۈرۈۋاپتۇ - دە، ئاچچىقلىنىپ:

— قانداق ئادەمسىز؟ كۆرگەن ھامان ھايت دەپ قويسىڭىز

بولامدۇ؟ — دەپتىكەن، ئەزمە قېتىغا ئالمىغان هالدا جاۋاب بېرىپتۇ.

— مەن ئۆزۈمنى ئالدىراڭغۇ دېسەم، سىز مەندىنمۇ ئۆتە ئالدىراڭغۇ ئىكەنسىز جۇمۇ!

خوتۇندىن قورقمايدىغان ئادەم بارمۇ

خوتۇندىن بەكمۇ قورقىدىغان پادىشاھ ئۆز ئەيىبىنى يېپىش ئۈچۈن «دۇنيادا خوتۇندىن قورقمايدىغان ئادەم يوق» دېگەن گەپ ئۈستىدە ۋەزىر بىلەن تالىشىپ قاپتۇ، ئاخىر ئۇلار پۈتۈن شەھەردىكى ئەركەكلەرنى شەھەر دەرۋازىسى ئالدىغا يىغدۇرۇپتۇ ـ دە:

— قايسىڭلار خوتۇنىڭلاردىن قورقساڭلار مۇشۇ دەرۋازا ئالدىدىن ئۆتۈڭلار، — دەپ جاكارلاپ، ئۆزلىرى بىر چەتتە قاراپ تۇرۇپتۇ. كەچ كىرگۈچە ئۆتۈش داۋاملىشىپ، ئاخىر بىرلا ئادەم دەرۋازا ئالدىدىن ئۆتمەي، جايىدا تۇرۇۋېرىپتۇ.

— قانداق شاھىم، خوتۇندىن قورقمايدىغان بىرەر كىشى بولسىمۇ بارمىكەن؟ — دەپ كۈلۈپتۇ ۋەزىر.

— ئالدىرىما، — دەپتۇ پادىشاھ ۋە ھېلىقى ئادەمنى ئالدىغا چاقىرىپ سوراپتۇ، — سەن نېمىشقا دەرۋازىدىن ئۆتمىدىڭ؟ قارىغاندا خوتۇنۇڭدىن قورقمايدىغان ئوخشىمامسەن؟

— ۋاي پادىشاھىئالەم، — دەپتۇ ھېلىقى ئادەم، — مەنمۇ بايىلا ئۆتەتتىم، بىراق خوتۇنۇم «جىق ئادەملەر كېتىۋاتقان تەرەپكە ماڭما» دېگەچكە جايىمدا تۇرۇپ قالدىم.

زىناخور بىلەن يالغانچى

زىناخورلۇقى بىلەن نامى چىققان بىر ئادەم يالغان سۆزلەيدىغان بىراۋدىن سوراپتۇ:

— مۇشۇ شەھەردە قانچىلىك يالغانچى بار ؟
يالغانچى جاۋاب بېرىپتۇ :
— مۇشۇ شەھەردە قانچە زىناخور بولسا ، شۇنچە يالغانچى بار .

مېنىڭ ئويلىغىنىمدىكىدەك بولسا

ئېغىر ئەھۋالدا ياتقان بىر ئاغرىقنى يوقلاپ كەلگەن كىشى ئۆزىنىڭ ئالدىغا چىققان بىمارنىڭ تۇغقانلىرىدىن :
— بۇرادىرىمىزنىڭ ئەھۋالى قانداقراق ؟ — دەپ سوراپتۇ .
— خۇداغا شۈكرى ، سىزنىڭ ئويلىغىنىڭىزدىكىدەك ! — دەپ تەشەككۈر بىلدۈرۈپتۇ بىمارنىڭ تۇغقانلىرى .
— مېنىڭ ئويلىغىنىمدىكىدەك بولسا ، — دەپتۇ يوقلاپ كەلگۈچى ، — نېمىشقا بۇ ئۆيدىن قىيا - چىيانىڭ ئۈنى چىقمايدۇ ؟

يالغان ماختاش

پادىشاھنىڭ ۋەزىرى ئۆزىنىڭ ياخشى گېپىنى قىلمىغانلارغا ئاچچىقى كېلىپ ، بىر زىياپەتتە :
— ھازىر ھەممىلا ئادەم نەپ بەرگەن ئادەمنى ئوردىنىڭ شائىرلىرىدەك يالغاندىن ماختايدىغان بولۇپ كەتتى ، — دەپ قايناپتىكەن ، ۋەزىرنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان بىراۋ :
— شۇ يالغانچى شائىرلارنى نەچچە قېتىم ئۆيىڭىزگە چاقىرىپ زىياپەت بەردىڭىز ، ئەجەبا ، سىزنى نېمىشقا ماختاپ ، يالغاننى يازمىدى ؟ — دەپ سوراپتۇ . بۇنى ئاڭلىغان ۋەزىر لام - جىم دېيەلمەي قاپتۇ .

يېنىدا مەن يوق ئىدىم

بىر كىشى ئېشىكىنى ئوغرىلىتىپ قويۇپ ، ئىز - دېرىكىنى

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com